

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Զուարճալիք

Ժող. Տարի, Թիւ 29

ՇԱԲԱԹ

24 Յունուար, 1898

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժանորդագրիցն է **Տարեկան**՝ Պոլսոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 դրան. : **Վեցամսեայ** Պոլսոյ համար 25, Գաւառացի համար 30 դրան. : **Հասարակ** 30 փութայ : Բաժանորդագրութիւնը քիւի վրայ է, տարեկան բաժանորդները պիտի ստանան **52** եւ վեցամսեայները **26** քիւ Ծաղիկի : Պատշաճեան Գրաստունը յսնձն կ'տանէ հասոյցանել բաժանորդներուն վճարները,

եթէ Ծաղիկի հրատարակութիւնը ո՛ր եւ է արգելի հանդիպի : Ծաղիկի բաժանորդներն իրաւունք ունին 100 այցեխուրս անելու : Հանրոգոյս նիւթերու վերաբերեալ յօդուածներ եւ թղթակցութիւններ շնորհակալութեամբ կ'ընդունուի : **ՀԱՍՏԵ** — Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ պէ՛տք է ուղղել Պաշտօնական Գրաստունը, Կ. Պոլիս, Սուրբան Համամ, քիւ 14 :

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ

Նախնիքներէ մնացած բարի սովորութիւն մ'է որ այս բարեկենդանի օրերուն մէջ ամէն մարդ կրցածին չափ ուրախանայ մեծերէն մինչեւ պզտիկներէն մինչեւ մեծերը. ամէն ոք մէյմէկ կերպով կը խնդայ :

Պզտիկ տղաքները դպրոց չերթալնուն համար կուրախանան :

Աղջիկները նոր հագուստ հագնելնուն համար կ'երջանկանան ու կը ժպտին :

Երիտասարդները աղջիկներուն ժպտելնուն վրայ կը խնդան :

Պարտք ունեցողները խանութին չգտնուելով կը գուարճանան :

Կիները գուարճութեան օրեր ըլլալուն կը ցատկեն :

Էրիկ մարդիկ ալ կանանց ցատկոտութենէն կը յուզուին եւ իրենց կիներ ձգելու զիտաւորութիւն ունեցողներն ալ ինքզինքներու պաշտպանած ամուսնաթողութեան դատը կարգաւոր ուրախութիւններէն կը շուարին :

Այո՛, այս ամէնը յայտնի ճշմարտութիւններ են. վերապահութեամբ գրուած ճշմարտութիւններ : Երկու շաբաթ եւս համբերեցէք եւ ահա մէջտեղ պիտի ելնին խումբ խումբ երիտասարդներ, զգայնիկ ու թոթոռն, որոնք պարահանդէսներու մէջ կամ զաֆէ շանթանները նստած, ծթոած երգչուհիներու սրունքները դիտելով պիտի գուարճանան :

Կեցցէ նկարագրութիւն :

Պիտի տեսնես զինի խումբ ու սիկառէթ ծխող կիներ ձեռքերնին սիրականին ուսը նստած :

Կեցցէ ֆրանսական պարզութիւն :

Պարահանդէս փախչող կիներ, որոնք զաւակնին տունը կը ձգեն, էրիկնին անկողնոյն մէջ, եւ լաստիկնին փողոցը :

Կեցցէ ընտանեկան պարկեշտութիւն :

Նոր վարդապետութիւն քարոզող ու ինքնագով լրագիրներ որոնք Աւետարանին «Զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի մեկնեցէ» խօսքը կը խեղաթիւրեն :

Կեցցէ լրագրութիւն :

Հաստաբազուկ երիտասարդներ, որոնք ի ձայն թմբուկի եւ սրնգի կը պարեն :

Կեցցէ պաշտօնական գիրկընդխառնումն :

Շատ մը աղջիկներ փութարայի եւ գոյնի տուփը բացած կ'երեսին կը ներկեն :

Կեցցէ հաճատութիւն :

Եւ կեցցէ Ծաղիկ որ այս ճշմարտութիւնները մէջտեղ կը հանէ :

Ներէ ընթերցող, ներէ,

Այս բանը իմ սիրտս ալ կ'երէ :

ԱՅՄՈՏԵ

ԾԱՂԻԿԻՆ ԳԼԽԷՆ ԱՆՑԱԾԸ

Աստուած ողորմի հողուն սա թիանդօն հնարողին, ով որ եղեր է նէ, եթէ ողջ է նէ, Աստուած բանը գործը յաջողէ :

Հէլէ ըսելով ըսելով այս երեքշաբթի օրուան քաշուած չըմէնտըֆէրի բիանքօն մինչեւ որ մեր 1565711 թիւին զարնել ատինք տէ՛ան 300,000 Փրանքին ամենայն արժանեօք տիրացանք նէ՛ ի՞նչ հալ եկաւ վրանիս :

Զեղ վստահացնելով կըսեմ թէ ժամանակիս ամենէն

մեծ մարզը, խելացին, բան գիտցողը, գործունեան, աշակերտը, եւ եւ միայն եւ եւ եւ եւ եւ, որ այսպիսի բերաւ որ մարդիկ չմէնտը ֆէրին այս անգամուտն քաշուելիք բիւտնքային առաջին շաբթ 1565711 թիւին զարնելը չը կրնալով խելք բնել, եւ մինակ դանուեցայ, որ երկու միլիոն թուոց մէջէն գացի յիշեալ թիւը Ղալաթիա սարաֆի մը խանութէն 5 դրուչ վճարելով առի, ու այս թշուառական թիւը ծոցս դնելով ամենայն հանգարտութեամբ ու վստահութեամբ տարի չիւր չիտակ անառկիս մէջը բանաարկեցի, եւ ալ քովիկը պահապանի պէս պահեցայ:

Իսկ այսօր կրկին աշխարհ գալով եւ 300,000 ֆր. ի անագին գումարին զուգին անցնելով կ'ըսեմ:

Ո՛վ իմ սիրուն, փայլուն եւ անուշիկ ֆրանքներս, եկէք սանկ սանկ քովիկս շարուեցէք նայիմ, ձեզի քանի մը խրատներ պիտի տամ, չըլլայ որ իրարու թշնամի ըլլալով մէկըմէկ հալածէք ու փախցնէք, դուք փախցընելուդ պէս ետքը եւ ալ ինչ ընելիքս կը մոռնամ, զիս ալ մոխրի վրայ կը նստեցնէք: Ես քանի մը օրէն՝ աւաֆրանկա պիտի ըլլամ, որպէս զի քիչ մը գոնէ մարդու կարգ անցած ըլլամ, էջ 300 հազար ֆրանք է աւսիկայ, մարդը մարդ կընէ՝ հէմ ալաֆրանկա, վա՛յ չուանցողին զլսուն, աշխարհիս վրայ մա՛րդ անգամ չէ, նայէ հիմայ, թաղ. խորհուրդէն եկած նամակով զիս կը հրաւիրեն որ թաղական ըլլամ, լայց ես հիմայ չեմ ընդունիր, ես իմ քէֆիս կը պտըտիմ, անանկ չէ՞ հէլէ, ո՛վ չըմէնտը ֆէրի պարզեւ շահող իմ վաղեմի բազմակիցներս, ֆրանքներ չունեցողին ի՞նչ ալ պաղ կըլլայ երեսօր:

Իսկ ես հիմա անանկ տաք տղայ մը եղայ որ, չեմ կրնար պատմել եւ այս տաքութիւնս ալ իրաւ, թէպէտ ձեզի պարտական եմ, ո՛վ իմ սիրուն ֆրանքներս, ստակայն դուք ալ փոխադարձաբար պարտական էք իմ խրատներս մտիկ ընելով պահելու:

Գիտէ՞ք որ ես հիմայ այն առջի ամենուն ճանչցած Ծաղիկը չեմ: Ես հիմայ 300 հազար ֆրանքի տէր եմ, օ՞ք աս ի՞նչ ծանր, աս ինչ դժուար բան է եղեր ձեզի ի մէկ հարուստ ըլլալը, Աստուած տիւշմանիս չը ցուցընէ, ինչ վնասեւ չուտ մը չեւ դաներ, գանես ալ նէ՛ միշտ անչա՛ռ ու անպիտանը առած կըլլաս, ալ սակէ հաւքը քիպրիթ մըն ալ տանելու ըլլամ նէ՛ մախսուս վարէն բերել պիտի տամ. ան նոր մօտա քիպրիթները պիտէ մէկ վայրկէնի մէջ աչքէս ելած՝ բոլորովին գէշ ելան:

Վա՛յ, ուրիշ դժուարութիւն մ'ալ կայ հիմայ, եւ առաջուց այնչափ ծանօթ ու բարեկամ մարդիկներ ունէի, ասանց հետ գէշ աղէկ կը տեսնուէի, ասոնք դարձեալ ինծի տեսութեան գալերնին պիտի շարունակեն ու զուգիս ունեցնեն, էջ յայտնի է ես, եւ հիմայ առջի Ծաղիկը չեմ, ստա՛յ օրն ի բուն պօշ շաֆ, վնաս մը չունէք, իսկ հիմայ, մալիմ ա շատ կուտ ունեցող մարդ՝ շատ խօսք չը կրնար մտիկ ընել, էջ ի՞նչ ընելու է ասանց ձեռքէն ազատելու համար, ի՞նչ խորհուրդ կուտաք ինծի:

Է՛հ, է՛հ, հասկցայ, ըսել կուզէք որ ձեզ ամենեւ նրատիմ, ձեզի հետ տանա մէջ փակուիմ մնամ ա՛ն՝ ձեզի հետ էյլէնմիշ ըլլամ, դուրս ելել ալ պէտք չիլայ նէ՛ զոց կառքով կամ վարագոյրները քաշուած ոէտեայով կըթալու է,

ծանօթներէ մէկն ալ ճանրան հանդիպելու լլլայ նէ՛ սուս քէօր ըլլալով չը տեսնուէ զարնելու է: Աս կերպով դուցէ դու իս քիչ մը տինձ մնայ: Ֆրանքներս յանկարծ անանկ սոսկալի ազմուկով մը իրար անցում մը հանեցին որ վախուս աչքերս բանալով տեսայ թէ անկողնոյս մէջ պարտալ անտուկ մ'ալ զլսուս տակը դնելով պառկեր եմ, որուն մէջ մէկ հատիկ ֆրանք մ'ալ չը կար տէյի երգում ալ ընեմ նէ՛ զլսուս չը ցուիր:

ՓՈՐ ԿՇԱՍՑՆԵԼՈՒ ՆՈՐ ՄԵՉՈՑ

Տեսեալս ան տալիս քանի կը տարածուի կորնէ, այնքան ալ խաբեայութեան նորանոր դիւանն ու հընարքները շատնալու վրայ են:

Օր չըլլար որ մարդ նոր տեսակ տալիս օշաւստիւնը մը չը լսէ: Այս կարգէն է հետեւեալ գէպքն ալ, որ Բերայ ճաշարանի մը մէջ պատահած է:

Մօնէշիկն մէկը, որոյ կոկիկ հագուստն անկարելի էր անկուսախառն մը ըլլալը գուշակել, յիշեալ ճաշարանը կը մտնէ, եւ ցանկ մը տանելով ձեռքը, ուզած մէկ քանի տեսակ կերակուրները բերել տալով կոկիկ կուշու ուտել: Ու աղէկ մը մէկ շաբթուան ուտելիքով փորը լեցնելէ յետոյ, երկու չիշ ալ զինի խմելով, առանց բան մը վճարելու, բերանը կը սրբէ ու ձայն չը հանած դուրս կիլլէ, կտանէ կը քալէ:

Լօքանթաճին մարդուն ետեւէն վազելով, կը հանի եւ օձիքը բռնելով կերածին ստակը կը պահանջէ:

— Ի՞նչ կուզես կոր կը հարցնէ մօնէշիկը:

— Ի՞նչ պիտի ուզեմ, առանց վճարելու ո՞ր կերթաս:

— Ի՞նչ ընեմ, ստակ չունիմ:

— Է՛յ, չունիմ ըսելով կըլլա՞յ:

— Կըլլայ իշտէ, ինչ ընեմ, անօթի մեռնելու չեմ ես, երբոր ստակ ունենալու ըլլամ նէ՛ կը վճարեմ, ես անանկ մարդ չեմ:

— Անանկ մարդ ըլլալդ կամ չըլլալդ ես չը գիտեմ, կերածներուդ ստակը պէտք է որ անպատճառ վճարես ապա թէ ոչ...

— Ստակ չունիմ ըսի, ինչ պիտի ընէք նէ՛ ըրէք, ես պատրաստ եմ ամէն խոյսառական թեանց, ու զածնիդ կրնաք ընել:

Այս խօսքին վրայ Լօքանթաճին համոզուելով որ իրաւ մօնէշիկը ճէպը ստակ չունի փոխանակ իւր պահանջքըն ուզելու, կը հանէ ծոցէն մէճիտ մ'ալ կուտայ մօնէշիկին, որ ուրիշ մէյն ալ այս փորձանքին չը հանդուցընէ:

խոհ մեղավորութեամբ տալով ինչ չգտնուիր ու մէջմուտ չի կենարն ապէս բան մին է։ Յէ՛վդ էլ տա՛ն բարեւ կանխիմ հիւրաց աի դամ։

— Հանրմա, մեծապէս շնորհակալ ենք ամա վաղն առտու կանուխ իւսկիւտար Ս. Խաչ երթալու միտք ունինք, նաորը կըլլայ, չիւնքի հալովը աս գիշեր շատ կը նստուի, ետքն վաղն առտու կանուխ չենք կրնար ելլար։

Շարունակելի

ՆԿԱՐՆԵՐ

— Միւսիւ Կոմիկ, պու ճուռմա էրթէսի ագչամը պէնի պալոյա կէօթիւրմէյէ սէօզ վէրիւրմիսին։

— Այլահ պիւրի պէնճէ պէն սէօզ վէրիւրմիս ամամ, պիւլէթճի սէօզ ալմայօր բարա իսթիյօր։

Կնկանը մէկը բակլա նետող կնկան մը երթալով, գատուն, կ'ըսէ, դօճամ իւչ սէնէ տիր աըչարտա տըր, պիր պագսան աճապ նէ՞ վազըթ կէլէճէք։

— Օթուր զըզըմ, տուր պագայըմ, օլսուն պուլ-տուն, պահթըն կիւռ օլսուն, պագ զըզըմ, սանա տէրիւմ, կէլիսօրսա եօլտա, տըր, կէլմիշ իսէ, պունտա տըր, եօզ էյէլիւրմիս կէլմէմիշ իսէ՝ պէլքի օնտա տըր։

Կնիկը այս պատասխանէն զայրանալով.

— Էյ գատուն պուգատարմը՝ հէփսի հէփսի։

— Էվէթ զըզըմ, բակլալար նէ կէօթէրտիյիսէ օնու սէօյլէտիւմ, կէօյնիւնտէն նէ գօփարսա օնու վէր, պէն էօյլէ պաչկալարը կիպի բարա աըզըլըսը տէյիլիւմ։

Ասոր վրայ կինը հետեւեալ պատասխանը կուտայ։

— Վէրէճէքսէմ, ճէպտէ տըր, վէրտիւմ իսէ, սէնտէ տըր, վէրմէտիւմ իսէ, պէնտէ տըր ըսելով կ'առնէ կը քալէ։

— Շչիթ, Մառի, կինէ չիյ սապահլայըն տալմըչ նէ՞ օգույօրսուն։

— Կազէթա տըր, տայըմըն ճէպիւնտէն տալմը։

— Գըզգարտաչ, տուա քիթապը կիպի հէր սապահ հիչ էլինտէն պըրագմագսըն, նէ՞ գազէթա տըր քի օ...

— Մազիկ, ճանըմ սըզըլտըքճա աչար պիր ետիրագ չէյ օգուրում։

— Աման գափա չու եռմուրճագ կազէթատը չիւմ տի եիւրէյիւմ օյնայօր նէ։

— Նէյէ քա՞։

— Նէյէ օլաճագ, օնուն պիլէ գարչը եազտըղարընը տիյնէտիւմ կիպի եա կիտիպ գափատընա պիր սիւփիւրկէ սափը էնտիւմէլի, եա խըլտըմտուն իքի հաթիթա տէօչէյէ եաթմալըյըմ։

Նաւակի մը մէջ։

— Տաքէս ալա «սիւնեա մը skolner եօգա կիւնեշ skolner» իթիպաթը վար տըր, սէն պունլարըն հանկըսընտանսըն։

— Այլահ սէն չօղուդ զըմըլտանմա, հէմ գայըզըմըզ չիւրիւք տըր, հէմ հալա լօտօս տըր, գաթը ազըլմ տէօնիւյօր գալգար գայըքսա տէօնէրսէ օրալարընը հէսապ էտէմէզ օլուրուդ։

Քա թագուկ կէրտանըն իւզէրինէ զըմըլը պօյա իլէ մէօհիւր մը ետիւրչսըն։

— Աիւ, Այլահ պէլաուընը վէրսին օնու ետիւնըն հէմէն նէ՞ տէյէյիւմ, էլէրի զըրըլայըտը։

— Քա թագուկ, նէ՞ օլտունուդ, եօգարտա կէնէ պիր չէյ պըճըկէլ էտիյօրսունուդ։

— Սուս օլ զըզգարտաչ։

— Նէ՞ օլտու քի։

— Նէ՞ օլաճագ, այզըրը սօյ ճանըմ սըզըլտը իքի կիւն տիր քի խաթթա եաթընօրտոււմ, պագ պէօյլէ եիւզիւմտէ նչան գալտը։

— Վուչ սէճէլէլի չէյ. քա քիւմ ետիւտը օնու։

— Պիզիւմ Բասկալ կէչէն ազլամ պիլէ կէլմիշ իտի, տամկասընա զըզ գաչալը օյնտալըզ, զըզ պիր տէֆա էլիւմտէ գալտը տէյի պու տամկայը ալսըն քէօմիւրիւ իւզէրինէ սիւրաիւքտէն սօնրա զընայա պաթըլսըն, եաճաչ-ճաճըզ մամամա վէրսին, մամամ տա պիլմէյէրէք եիւզիւմէ վուրտու տամկայը, իքի կիւն տիւր նէ ետիւտըմ իսէ չըգմայօր եիւզիւմտէն։

— Սանա պիր չէյ տէյէյիւմ մի, չու Բասկալըն էթտիյի չօզ օլույօր, կէչէն ազլամ պանա տա ետիւտը, պօնմարչէտէն ուֆագ պիր պէպէք ալմըչ տանսըն արա-սընտա թօփուլ իլէ ֆիսթանըմա իլիշտիւրմիշ իտի, էօյլէ այզըրը սօյ խըրսանայըմ քի օլուր իլիւրտէն տէյիլ։

— Աիւ զըզգարտաչ, գապահաթ օլարտա տէյիլ, պիզիւմ կիպի ազըլտըղար տանա օնլարա եիւզ վէրիւրսէք, սուարէլէրտէ պիզիւմ կիպի տամկայը զըզար չօզ կէօրէճէյիլը։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Դատաւորը. — Տղա՛ս, ալ ծերացայ ես, քիչ ատե-նէն զործէ քաշուելու որոշում աւելով, կուզեմ որ քեզ՝ իմ յաջորդս կարգեմ։ Սակայն այս որոշումս գործադրելէ առաջ կուզեմ հասկնալ քու կարողութեանդ չափը։ Մի կարծեմ ոսկայն որ երկար բարակ քննութենէ պիտի անցնեմ քեզ, ո՛չ, այլ երեք հարցում միայն պիտի ընեմ. եթէ օրինաւոր ըլլան պատասխաններդ վստահ պիտի ըլլամ որ իմ արժանաւոր յաջորդս պիտի ըլլաս։ Ըսէ տես-նեմ, երբ խելացի մը եւ խենթ մը դատ մ'ունենան եւ քեզի ներկայանան, ի՞նչ պիտի ընես։

Տղան. — Պիտի ջանամ խելացիի համոզել։

Դատաւորը .— Լաւ : Եթէ երկուքն ալ խելացի ըլլան :

Տղան .— Եթէ երկուքն ալ խելացի ըլլան դատարանն չեն գար :

Դատաւորը .— Իսկ եթէ երկուքն ալ խենթ ըլլան :

Տղան .— Այն ատեն դատարանէն դուրս կ'ելլեմ :

Դատաւորը .— Ապրի՛ս, վաղուքնէ գործի սկսէ :

Տգիտութիւն .— Վերջին ծայր :

Պօլսոյ չրջակայ գիւղերու միոյն մէջ Ք. աղա ամէն օր, ըստ իր սովորութեան, կընդունի տեղական մի քանի թերթեր, որոնց բաժանորդն է :

Երեկոյ մըն ալ ցրուիչը դուռնէն մի քանի լրագիրները մէկէն ձգած ատեն աղային մայրը օխթէմէզ կըսէ :

Աղան իմանալով .— Ի՞նչ կըսես տուտու :

Մայրը .— Քա՛, մեկքը չէ բարայիդ, վերը անտուկներով խաղէթա կայ, անոնք առ ատէ կարգա :

ՄԱՆՐ ՄՈՒՆՐ

Այս անգամուան «Մանր մունր» ները օտար թերթերէ քաղուած չեն, այլ մեր մասնաւոր թղթակցէն որ օղին մէջ կը պարտի :

— Զինաստանի մէջ անանկ քաղաքներ կան ուր ըլլանա մարդ չընակիր եղեր :

— Ծարոնի մէջ մարդ մը կայ — անշուշտ շատ մարդ կայ բայց այս մէկ հատը մաիկ ըրէք որ առաւօտները 50 քիլօկրամ բրինձ, ցերեկները 25 քիլօկրամ միս, եւ գիշերները 10 քիլօկրամ խաշած ցորեն կուտէ եղեր : Ասոնցմէ զատ, օրը կէս թօնեկաթօ ջուր կը խմէ եւ 1500 հատ սիկառ կը ծխէ եղեր . . . :

— Հնդկաստանի մէջ կին մը ճանբան գացած ատենը գեանէն մեռած մարդու մը գանկը կը գտնէ . անշուշտ ասոր մէջ զարմանալու բան չկայ, բայց հետաքրքրական է գիտնալ թէ այդ գանկին մէջէն ողջ մարդու ձայնիւր կեկեն եղեր . . . :

— Ափրիկէի մէջ (Թրանսվալի կողմերը պիտի ըլլայ) ոսկիի խոշոր հանք մը գտնուէր է : Այդ հանքը բաւական փորուելէն վերջը տեսնուեր է թէ մէջը, բաց ի ոսկիէն, արծաթ, ադամանդ, կապար, մարգրիտ, անապ, երկաթ, պղինձ, ցորեն, վարսակ ալ կայ եղեր : Որով 300,000,000 ոսկի գրամագլխով ընկերութիւն մը կազմուեր է՝ այդ հանքը շահագործելու համար :

— Հարաւային Ամերիկայի մէջ վեց ամսուան երախայ մը խիստ սառուն կերպով Անգլիերէն, Գաղիերէն, եւ Գերմաներէն կը խօսի, կը գրէ, կը կարգայ եղեր : Ասկէ զատ, նշանաւոր գաշնակահարներուն նախանձը շարժելու աստիճան սքանչելի կերպով գաշնակ կը զարնէ եղեր . . . :

— Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ ալ դեռ չծնած երախայ մը՝ իր մօր արգանդին մէջ օքեռաներու կտորներ կը

կրգէ եղեր : Եւ լրացնելու համար (գէթ այսօրուան համար) մեր ներկայ խիստ չահական(°) եւ հետաքրքրաշարժ(°) մանր մունր լուրերը :

— Եւրոպայի մի քանի քաղաքներու մէջ գտնուած լրագիրներն ալ «Քօֆթի» նիտելու արհեստին մէջ այն աստիճան յառաջացեր են որ, վերջերս ասոնցմէ միայն խմբագրատեան իր նետած «Քօֆթի»ն ինք կլլեր է :

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ՆԻԹԵՐ

Ի ստորեւ կը հրատարակենք հեղինակելի գրքերու նիւթեր կամ անուններ, զորս կը յանձնարարենք հոչակաւոր հեղինակներու :

Այն հեղինակներն որք դեռ հոչակ չեն հանած կրնան հոչակուիլ մեր տուած նիւթերուն վրայ գրքեր հրատարակելով : Մեր այս ծառայութեան համար ո՛ր եւ է վոխարինութիւն չենք պահանջեր :

«Փաստաբաններու յաճախորդները ի՞նչպէս «կը ոտք տռնին» . հեղինակութիւն Առաջնակարգ Փաստաբանի մը :

«Ինչո՞ւ համար մահերը չատցած են» , հեղինակութիւն Հոչակաւոր Բժշկի մը :

«Ինչպէ՞ս Աւետարանը սխալ ըմբռնուած է» , հեղինակութիւն Լրագրապետի մը :

«Ինչո՞ւ համար թաղ. վարժարաններու Ուսուցչաց ամսականները կը դիզուին» , հեղինակութիւն Մենծ-աղայի մը :

«Քննատութեան դեղ մը» , Հեղինակութիւն Քարոզչի մը :

«Փողոցներու մէջ քաղաքավարութեան կանոնները» հեղինակութիւն Կառապանի մը :

«Հաւկիթը զլխաւորաբար ե՞րբ օգտակար է» , հեղինակութիւն Մօն-շէնի մը :

«Ո՞ր երեկոյթները ամենէն աւելի համով են» , հեղինակութիւն Տալխալուխի մը :

«Ողորմութեան եւ Մարդասիրութեան վրայ իմ գաղափարներս» , հեղինակութիւն Կծծի հարուստի մը :

«Տան վարձք չվճարելու կերպը» , հեղինակ, Տուն-իեսայ մը :

Ուրիշ առթիւ կը յուսանք ուրիշ նոր նիւթեր առաջարկել :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարք Հայրն ուրբաթ երեկոյ նամակ զըրկով Բարձր. Յարութիւն փաշային, ծանուցեր է թէ Աղգ. Վարչութիւնը չընդունիր զրկուած հրաժարականն, եւ չարաթ օրն ալ Պէշիկթաշ երթալով Ն. Բարձրութեան հետ տեսակցեր է : Կ'լսենք թէ Բարձր. Յարութիւն փաշա ինչ ինչ առաջարկութիւններ ըրեր է, զորս Ն. Սըրբազնութիւն Քաղ. Ժողովոյ կրէկի նստին ներկայացուց :

— Գոհութեամբ կը լսենք թէ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տառնան, որ Քաղ. Ժողովոյ աստեղծութեանն ու միանգամայն անդամակցութեանն հրաժարած էր, բարձրագոյն հրամանաւ ետ առած է հրաժարականն :

— Կրօն. Ժողովն Երեւոյթի գումարուեցաւ Պատարիարքանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին, եւ աստեղծութեամբ Յովնանէսեան Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսի : Ներկայ էին ընդ ամէնը չորս անդամ : Օրակարգին մէջ 22 խնդիրներ արձանագրուած էին : Այս խնդիրներէ ոմանք յետաձգուեցան յաջորդ նստին : Նստին փակումէն վերջ Ս. Պատրիարքն առանձին խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Աստեղծութեամբ Սրբազանին հետ, եկեղեցական կարեւոր առկան խնդրոյ մը նկատմամբ :

— Հիւանդանոցի Վարչական Յանձնաժողովոյ աստեղծութեամբ Զայեան Իլիսոյ էֆ. Պատրիարքարան երթալով երկու ժամու չափ առանձին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ, Հիւանդանոցի մէկ քանի կարեւոր դժբոց կարգադրութեան համար :

— Տփղիսէ Բիւզանդիոնի կը գրեն թէ կուսակալ Կալիքին իշխան Բեղերսպուրի կանչուած ըլլալով այս օրերս կը մեկնի : Կ'ըսուի թէ Կալիքին անգոհացուցիչ վիճակին առթիւ Կեդրոնական կառավարութիւնը բերանացի հրահանգներ պիտի տայ : Կալիքին իշխանի փոփոխման եւ աղբիւրի զօրավարի մը կուսակալ անուանման խօսքեր ալ կան : զի կ'ըսուի թէ Կալիքին իշխան թոյլ մարդ է : — Իշխան կուսակալը պաշտօնական հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Հայոց Կաթողիկոսին, եւ ներկայ գտնուեցան Տփղիսի Առաջնորդն եւ Ռուս ու Վրացի քաղաքացիներ : Վրացիներու կարծրատեման անձնաւորութիւններ, Կաթողիկոսն առանձին երկարատեւ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ կուսակալին հետ թարգմանով մը :

— Սալիսէի աստիճան արուեցաւ Արմենակ Սազըզ էֆ. : Արմենակ Սազըզ մեր համակրելի եւ շատ զարգացած երիտասարդներէն մէկն է : զրահանութիւնը շատ կը սիրէ եւ գրելու լաւ ձիրքեր ունի :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ՊԱՆԴՔԵՆԻՍԻՐԻ ՄԷՁ. — Նորագոյն տեղեկութեանց համաձայն Պալքէսէրի երկրաշարժէն փչող շէնքերուն մէջ կը գտնուին բանոր, կառավարական պաշտօնատունը, հեռագրատունը, մզկիթ մը զբոսայգի մը եւ տուներուն 15 աւ հարիւրը : Բանտարկեալներուն մէջ բազմաթիւ մեռածներ եւ վիրաւորուածներ կան :

Իզգաւի ասացած տեղեկութեանց նայելով քանի եւ հինգ հոգի փրատակներուն տակ մնալով մեռած եւ 50ի չափ ալ վիրաւորուած են : Երկրորդ անգամ զգացուած ցնցումները շատ զօրաւոր եղեր են, բայց ժողովուրդն արդէն գուրան ըլլալով այդ անգամ անձի կորուստ չէ ե-

ղեր : Կառավարութիւնը քիչ մնաստած փութերը բանաւ ալով հաց կփել տուած եւ ժողովուրդին բաժնած է Գիշերը անցնելու եւ ցուրտէն պատապարուելու համար տեղ տեղ տաղաւարներ շինուեցան :

Վիրաւորեալները դարմանելու համար անմիջապէս բժիշկներ բերուեցան :

Խիւտալէնաիկեարի կուսակալին օգնականը Պէհապէյ, երկրաշարժի մը եւ ուրիշ մի քանի պաշտօնեաներու հետ Պալքէսէր երթալով փրատակները աչքէ անցուցին եւ հրամայեցին փրցնել վտանգ սպաննացող շէնքերը : անմիջական նորոգութեան կարօտ շէնքերուն համար յանձնախումբ մը կազմեցին :

Բացի կայս. Անձնական գանձէն եւ Ելմտական գանձէն տրուած նպատակներէն, քաղաքացիական Բնական փաշայի նախագահութեամբ հանգանակիչ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ ի նպատակ երկրաշարժի արկածեալներուն : Յանձնախումբը տոմսակներ պիտի տպել տայ որոնց մեծ մասը Վեհ. Սուլթանը պիտի գնէ :

— Էնէկէօլի մէջ շարաթ իրիկունէն մինչեւ կիրակի տոստ 4 անգամ ցնցումներ զգացուեցան : Բշ. օրն ալ ուրիշ երեք ցնցումներ զգացուեցան միւսներէն աւելի ուժգին :

Շարաթ օր երկրաշարժը Պրուսան ալ ցնցեց եօթն անգամ :

Երկրաշարժը Իզմիրի մէջ. — Իզմիրէն կը գրեն Յուն. 19 թուականով : Քաղաքը տակաւին շարաթ օրուան երկրաշարժի ցնցումներուն պատճառած տպաւորութիւնը չէ թօթալած : Տարիներէ ի վեր այսքան սաստիկ ցնցումներ չէր զգացուած : Երկրաշարժէն առաջ օրի յանկարծական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցաւ : Կծու ցուրտէ մը յետոյ ջերմաշափը շարաթ առաւ 8 աստիճան կը ցուցնէր Օէն վեր : Կէս օրէն յետոյ ժամը 9ը 25 անցած առաջին զօրաւոր ցնցումը հողը սարսեց : Երկու վայրկեան յետոյ ուրիշ ցնցում մըն ալ յաջորդեց անոր, նոյնպէս սաստիկ : Այս առաջին երկու ցնցումները դեռ չէին մոռցուած երբ ժամը 11 ին քանի մը վարկեան մնացած շատ աւելի սաստիկ ցնցում մը տեղի ըզգացուեցաւ 10 երկվայրկեան տեւողութեամբ, որուն կը ընկերանային գետնին թակէն լսուող որոտումներ : Տուները կը ճնշէին եւ ծառերը կը լալաւային, կարծես աներեւոյթ ձեռքէ մը շարժուած : Այն տեսն յիշեցինք 17 տարի առաջուան այն երկրաշարժը որ փրատակ ըրաւ մեր քաղաքը :

Մէկ ակնթարթի մէջ փողոցները լեցուեցան առանհերէն զուրս խուճապող մարդոցով : Բարեբաղդաբար քանի մը ճեղքատուած տուններէ զատ ուրիշ մնաս չի կայ : Պարսկացի մէջ յղի կին մը վախէն մեռաւ :

Ցնցումները տարածուած են Քիոս, Չէշմէ, Սամոս, Այվալը եւ Միտիլի : այս վերջինին մէջ բնակիչները գիշերը դուրսը անցուցին :

— Պալքէսէրի երկրաշարժէն մնասնչոց համար հանգանակութիւնն սկստ : Առաջին ցուցակն է 56.500 զրշ. զոր վճարած են Մեծ-Եպարքոսն ու թուր նախարարը :

— Կայս. Իրտաէ մը հրամայեց ելմտական նախարարութեան 1000 օսկի յատկացնել Պալքէսէրի երկրաշարժէն արկածեալոց :

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ

ՎԷՆ. Սուլթանն որ վերջերս 500 ոսկի չնորհեց Կ. Պոլսոյ աղքատաց ածուխ բաշխելու եւ ձմեռեան պէտքերն հոգալու, հրամայեց ուղղամիտ անձերէ նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմել, հաւաքուած նպաստներով առանց ազգի ու կրօնքի խտրութեան, օգնել Իսլամ եւ ոչ-Իսլամ կործակող, նախ այրի եւ կարօտ կանանց բաշխել, նպաստին երեք չորրորդովն ածուխ տալով եւ մէկ չորրորդն ալ հնչուն զրամ նպաստ ընդունողին յանձնելով. յետոյ սկսիլ ծեր, անկար եւ աղքատ այրերու նպաստը. ամենէն առաջ աղքատաց վիճակը քննել, հանգանակելով գումարն եթէ յուսացուածէն աւելի ըլլայ, վերմակ, հագուստ եւ այլն գնել: Նպաստողներու անունները լրագրաց մէջ հրատարակել եւ ցանկը մատուցանել ի Կայս. Պալատ: Նպաստամատոյց յանձնաժողովն կազմուած է հետեւեալ անձերէն:

Պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովոյ նախկին անդամ Մէհմէտ Սաարգ պէյ, Պետական Խորհրդոյ անդամ Բիզա պէյ եւ Իլիսա էֆ. Չայեան, Քաղաքապետութեան Խորհրդոյ անդամ Հաճի Քեամիլ էֆ., Մալիւմագի տնօրէն թաշիր պէյ եւ կանանց հիւանդանոցին տնօրէն Մուսթաֆա էֆ.: Յանձնաժողովն երէկ իր պաշտօնին ձեռնարկեց: Ստուգեց թէ Պոլսոյ եւ չրջակայեց մէջ, եւ Չէքքէսքէօյի, ու Սինէքլիէ կողմերը ածուխ չը կայ, թէ Ունկարանի կողմերը քիչ չափ ածուխ կուգայ, բայց ա՛ն ալ սեղանիս պէտքերու հազիւ կը բաւէ: Կը յուսացուի թէ այսօր վաղը Միտիայի կողմերէն մէկ քանի նաւակ ածուխ դայ: Երէկ սեւ ծովէն եկած երկու նաւակ ածուխներն ընդ ամէնը 4000 օխո՛ւ յանձնաժողովը 100 օխան 75 զրչ. էն գնելով, բաժնել առաւ Էյուպի, Սամաթիոյ, Գում-գափուի, Մաքրիզի զի, Կէտիկ-Փաշայի, Սուլթան Պալատի եւ ուրիշ թաղերու աղքատներուն: Յանձնաժողովոյ անդամներէն իւրաքանչիւրին յանձնուեցաւ զանազան թաղեր պարտելով ածուխ եւն. բաշխել ապու պաշտօնը: Այս նպաստները պիտի բաշխուին այն աղքատներուն որոց կարօտ վիճակին մասին վկայած են թաղերու պատուաւոր անձինք: Յանձնաժողովն իմանալով թէ այս գիշեր 150,000 օխա ածուխ պիտի դայ, որոշեց անմիջապէս գնել եւ բաշխել: Իրրեւ նախնական գրամագլուխ ՎԷՆ. Սուլթանի կողմէ չնորհուած 500 ոսկիի ստացադիրն խնայէս նաեւ չնորհակալեաց ուղերձ մը երէկ մատուցուեցաւ ի Կայս. Պալատ:

Յանձնաժողովն երէկ եւս Այնուրդէ եկած նաւէ մը 25000 օխայ ածուխ գնեց:

Չորեքշաբթի մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Դիոդինէս էֆ. Թահթագուրուհեանի յու զարկաւորութեան հանգէսը, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցոյն մէջ:

Հանդիսին նախագահեց Ս. Պատրիարք Հայրն Իւր չուրջն ունենալով երկու Արքեպիսկոպոս, եօթն վարդապետ եւ քսանի չափ քահանայք: Ազգային եւ օտարազգի երեւելի անձնաւորութիւնք, զլիաւորաբար վաճառակա՜նական դասէն ներկայ էին:

Դադաղը գորգորուած էր բարեկամաց եւ ուղեակա՜նաց կողմէ նու իրեալ բազմաթիւ ծաղիկադաշններով:

Դամբանակսնը խօսեցաւ Ս. Պատրիարք Հայրը որ իր յատուկ ճարտասանութեամբ բացատրեց թէ ի՞նչպէս մահը յանկարծ կուգայ եւ մեր բոլոր խորհուրդներն վերի վար կընէ: Հանդուցեալն, ըսաւ, երկու օր առաջ տեսնողն մաքէն իսկ չէր կրնար սնցընել թէ երկու օր վերջը պիտի անչնչանայ, այնքան առողջ էր նա: Ուրեմն, ըսաւ, Դիոդինէս էֆ. մահը մեզի գեղեցիկ օրինակ մ'է, միշտ պատրաստ ըլլալու համար մահուան հանգէպ. «այս գործը, այս բարիքը, այս խորհուրդը վաղը կը կատարեմ» ըսելու չէ, զի վաղը չենք դիտել թէ ինչեր կը պատահին:

Եկեղեցական արարողութիւնէն վերջ թափօրը կադմուեցաւ, Ս. Պատրիարք Հայրը մինչեւ եկեղեցոյ դուռն նախապահեց եւ յետոյ նախադահլութիւնը յանձնեց Տ. Մեղփեղեկի Արքեպիսկոպոսի: Թափօրը Ս. Յարութիւն եկեղեցոյ դրանը առջեւ կանգ առաւ, ուր գազաղը քառածեւ չքեղ մեռելակիր կառքի մը մէջ զրուելով առաջնորդուեցաւ Շիշլիի գերեզմանատանը:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ազգային եւ օտար վարժարաններու մէջ դասախօսող ինչպէս նաեւ առեւտրական հրապարակին վրայ երկարատեւ փորձառութիւն ունեցող պատուաւոր անձ մը, Անդլիերէն եւ Գաղղիերէն թղթակցութեանց եւ Տոմարակալութեան գործնական գտներ տալու պատրաստ է: Դիմել իմրադրատունս:

Ք Ր Պ Ա Ն Ի

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ - ՕՐԱՅՈՅՑ

1898

Ի վաճառ ելած է հետեւեալ զմեռով:

Ընտիր լաթակազմ 2 1/2 գահեկան:

Նոյնը ոսկեղօծ ճղաճնով 4 գահեկան:

, չակաէն եւ մատիաով 7 1/2:

, ընտիր թղթի վրայ տպուած 15:

Կեղերնառեղիք՝ Սուլթան Համամ Պադիսաղեան գրատուն թիւ 14 եւ 2. Թորոսեան գրատուն Վալիսէ խան թիւ 16:

Կր դանուի Բերա Հայ ծխալոճառաց քով, Կալաթա Վրոյրի եւ Ռօմանի թղթավաճառանոցը, եւ Պօլիս բոլոր գրավաճառաց քով:

Արտօգրաւոր Ա. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԵԱՆ

(Նախկին ՊԱՂՏԱՏԻԱՆ Տպարան)

Կ. Պօլիս, Սուլթան Համամ 14.

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՏԱԿԸ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Վ Ի Տ Ա Կ Ը

— Եթէ գատողութեան մէջ սխալած չեմ, անանկ զիբաւ պատրուող անառակի չէր նմանէր իմ ստահակս, այսու հանդերձ եթէ անճարակ գանուած իսկ ըլլայ, երկու երեք օրէն ձեր վտփաքածը ասպետէն ալ կրնամ իմանալ:

— Ով է այդ տապետ ըսածդ:

— Ասպետ Մառտէլ այն տեսակ աշխարհաքաղաքացիներէն է, որոնց ուսկից գալերնին, ուր երթալնին մարդ չգիտեր. այսօր հոս վաղը ուր որ չես յուսար հոն կը գտնուի, մէկ խօսքով եղական անճառողութիւն մ'է, որ . . .

— Լուսարժ . . . գոչեց չուտիկ ձայն մը եւ նոյն հետայն ճերմակի մօտ գեղին մազերով գլուխ մը երեւաց գրասենեակին դրան քովէն:

— Աւասիկ տղան եկաւ ըսաւ Արոն, չուտ ներս մտիւ եւ ըսէ թէ ինչ բրիւ:

Գուլա գրասենեակ մտաւ եւ իւր թէ վերջին աստիճան հոգնած է, դրան քով գտնուած աթոռի մը վրայ նստելով հեւալ ոկտաւ:

— Ինչ ըրիր տեսնե՞ք ըսաւ սեղանաւորը հետաքրքրութեամբ, մեր պարոնին բոցը սորվեցա՞ր:

— Կատարելապէս . . .

— Ո՛ւր կը բնակի եղբիւ այդ պարոնը, հարցուց Արոն:

— Այն պարոնը այնպիսի տեղ մը հաստատած է իր բնակութիւնը, ուր երթալու համար ճամբու ծախս ոսկի մը վճարել հարկ է:

— Ա՛ն անառակ, բոլորովին մոռցեր էր ըսաւ սեղանաւորը իւր խոստումը յիշելով, ոսկի մը կուզես այնպէս չէ՞ . . .

— Կարծեմ թէ սակարկութիւննիս ասոր մօտ բան մ'էր:

— Պիտի վճարեմ ապահով եղիւր ըսէ տեսնեմ ո՞ւր կը բնակի այդ պարոնը:

Գուլա մինչդեռ սեղանաւորին հարցման պատասխանելու կը պատրաստուէր, Սուչօ Կիրգա զայն ընդմիջելով ըսաւ:

— Հարկ չիկայ, քանի որ այս տղուն տալիք տեղեկութիւնները ինձ համար միայն կարեւորութիւն ունին, ձեր զիտնալն անկարեւոր է, հետս եկու տղաս քու ուղածիդ կրնաս պատիւը պիտի ստանաս:

Սեղանաւորը տեսնելով որ Սուչօ Կիրգա մեկնելու կը պատրաստուի, փաղաքուշ ձայնով մը ըսաւ:

— Անշուշտ պարոն երեկի խոստումներդ մոռցած չէ՞ք:

Կիրգա չանթահարիչ նայուածքով մը սեղանաւորը լռեցնելով ըսաւ:

— Ձեզի ստակ տալը աղքատաց իրաւունքը կապտել ըսել է, երեկ չէի գիտեր թէ դուք ով էք, եւ տասը հազար ֆրանքի չէք մը տուի ձեզ, անով բաւականացէք, աւելի կողոպտուիլ չեմ ուզեր:

— Պարոն, ըսաւ սեղանաւորը կեզծ զայրութիւնով մը խօսքերնիդ կշռեցէք, երբեք չեմ ներիր որ զիս նախատեն, սակայն կը տեսնեմ որ ով ըլլալս չէք գիտեր . . .

— Ընդհակառակը դիտեմ որ դուք երկու տորի առաջ այն ասպետ Մառտէլին հետ գրամանենդութեան յանցանքով բռնուելու միջոցին, ուրիշ երկու ապիրաւներ, երկու հազար ոսկիի փոխարէն, ձեր տեղը տամական տարի տաժանակիր աշխատութեան գատապարտուեցան եւ այդ կամովին գատապարտեալները ձեզ գտնողը Լուչօ քաւ անուն նաւուղիդ մընէր, կը տեսնէք որ առած տեղեկութիւններս ստոյգ աղբիւրէ քաղուած են:

Արոն գունատած, սարսափէն կը սարսռար. ձեռքերն իրար կցելով, առանց բան մը կարենալ արտասանելու ծունքի եկաւ, Կիրգա արհամարհոտ երեսը դարձուց եւ հիացմամբ այս տեսարանը զիտող Գուլային նշան ընելով որ իրեն հետեւի, մեկնեցաւ գրասենեակէն:

Այժմ մենք ալ թողուլ սեղանաւորը՝ որն որ այս անակնկալ յայտնութենէն տենդէ բռնուածի նման կը դողար, Սուչօ Կիրգային հետեւինք:

Գուլայի հետ խանէն դուրս ելնելով, ուղղակի ելիւքսէք Գալարբըմ գտնուած նախկին վաճառականական պոսային ճաշարանը գնաց եւ սպասաւորներէն միոյն հրամայեց սր առանձին սենեակ մը բանայ: Գուլա այս տեղի կարասեաց ճոխութիւնը տեսնելով հիացաւ, ստամբակը վերջին աստիճան ուրախ էր արկածաւոր գործի մը զերասաններէն մին ալ պատահմամբ ինքն եղած ըլլալուն, Սուչօ Կիրգա իւր աչքին զիւցազն մի կերեւէր:

— Վայ սատանայ կըսէր մոռով, այնպիսի երեւելի սեղանաւոր մը գրամանենդ ըլլա՞յ . . . թշուառական, գիտէի որ պարկեշտութիւնը գրամանէրներու հետ այնչափ հաշտ չէ, սակայն բոլորովին սրբողած. ըլլալը չգիտէի. կարծերէի թէ գէթ առ երեսս իրար կը բարեւէին: Ստամբակը իւր փիլիսոփայութիւնը չը կրցաւ շարունակել, Կիրգա կը հարցնէր թէ անօթի էր:

— Այս առաւօտ ժամանակ չունեցայ նախաճաշելու:

— Մեզի երկու սպաս բեր ըսաւ Կիրգա սպասաւորին:

Սպասաւորը երկու սպաս եւ աղանդեր բերելով սեղանին վրայ դրաւ ու ինքը մեկնելու պահուն Կիրգա զայն կեցնելով ըսաւ:

— Տասը վայրկենի չափ կերակուրները ուշ բեր:

— Գուլա այս յետաձգումը լսելուն անմիջապէս յարեց:

— Կարծեմ թէ կերակուրները արգելք մը չէ մեր գործին, ուտելով ալ կրնանք խօսակցել:

Շարունակելի